

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/138/2023
Identifikačné číslo spisu:	8117201659
Dátum vydania rozhodnutia:	20.02.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Svetlovská
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8117201659.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Svetlovskej a sudcov JUDr. Ing. Maria Dubaňa a JUDr. Nory Halmovej v spore žalobcov 1/ I. I., narodenej XX. I. XXXX, D. Š., G. V. XXX/XX, 2/ Z. H., narodenej XX. Q. XXXX, D. Š., N. XXX/X, 3/ G. I., narodeného X. I. XXXX, H., N. XX, 4/ C. I., narodeného XX. N. XXXX, D. Š., N. XXX/X, 5/ J. D., narodenej X. Z. XXXX, C., H. XX, 6/ Ľ. I., narodeného X. N. XXXX, C., C. T.I. XXXX/XX, 7/ I. I., narodeného XX. T. XXXX, C., Z. C. XXXX/XX, 8/ Ľ. I., narodenej X. N. XXXX, C., U. XXXXX/XX, všetci zastúpení spoločnosťou ADVOKÁTSKA KANCELÁRIA VALO & PARTNERS, s. r. o., Prešov, Konštantínova 3, IČO: 36 868 434, proti žalovanej I. U., narodenej X. S. XXXX, D. Š., Y. XXX, zastúpenej spoločnosťou PIHORŇA, LENÁRT, JAŠŠO s. r. o., Košice, Hrnčiarska 29, IČO: 50 453 785, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 19C/3/2017, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. mája 2023 sp. zn. 9Co/60/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Žalobcom 1/ až 8/ priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Prešov (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 28. apríla 2022 č. k. 19C/3/2017 - 492 I. zastavil konanie v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 2.242,85 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplatenia, II. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 4.714 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 6. januára 2017 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, III. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 8.942,86 eura s 5 % úrokom z meškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, IV. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 3/ sumu 747,62 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplatenia, V. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 1/ sumu 8.942,86 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplatenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, VI. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 3/ sumu 747,62 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplatenia, VII. žalovanej uložil povinnosť

zaplatiť žalobcovi 3/ sumu 2.980,95 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, VIII. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 4/ sumu 747,62 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. januára 2017 do zaplattenia, IX. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 4/ sumu 2.980,95 eur s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, X. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 5/ sumu 1.121,43 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XI. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 5/ sumu 4.471,43 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, XII. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 6/ sumu 747,62 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XIII. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 6/ sumu 2.980,95 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, XIV. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobcovi 7/ sumu 2.242,85 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XV. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 7/ sumu 8.942,86 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XVI. konanie zastavil v časti o povinnosti žalovanej zaplatiť žalobkyni 8/ sumu vo výške 1.121,43 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XVII. žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni 8/ sumu 4.471,43 eura s 5 % úrokom z omeškania ročne počnúc od 1. októbra 2017 do zaplattenia, XVIII. pripustil rozšírenie žaloby o príslušenstve pohľadávky vo výške 822,73 eura a zaviazal žalovanú uhradiť žalobcom sumu 822,73 eura do troch dní od právoplatnosti rozsudku, XIX. žalobcom 1/ až 8/ priznal vo vzťahu k žalovanej nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % v lehote troch dní odo dňa právoplatnosti uznesenia súdu prvej inštancie o výške týchto trov.“

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že v dedičskom konaní po nebohom F. I., naposledy bytom D. Š. XXX/XX, ktorý zomrel ako slobodný, bezdetný dôchodca 8. februára 2007, uzavreli podľa Osvedčenia o dedičstve z 23. mája 2007 č. k. 26D/349/2007, Dnot 59/2007 dedičia dedičskú dohodu, podľa ktorej nehnuteľnosti katastrálne územie D. Š. LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 272 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 283 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcely č. XXXX/X orná pôda 67 m2, XXXX/XX orná pôda 5 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX/X orná pôda 65 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXX/X orná pôda 83 m2 pod B 1 v celosti, nadobúdajú 1. I. I., narodený XX. T. XXXX, rodné číslo XXXXXX/XXX, C., Z. C. XXXX/XX, po 1/7 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 2. I. U., narodená X. S. XXXX, D. Š., Y. XXX, po 1/7 z vlastníckeho podielu poručiteľa 3. I. H., narodená XX. N. XXXX, D. Š., E. Š. XXX/XX, po 1/7 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 4. Ž. F., narodená XX. S. XXXX, C., H. XXXX/XX, po 1/7 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 5. Z. H., narodená XX. Q. XXXX, D. Š., N. XXX/X, po 1/21 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 6. G. I., narodený X. I. XXXX, H., N. XX, po 1/21 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 7. C. I., narodený XX. N. XXXX, D. Š., N. XXX/X, po 1/21 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 8. E. I., narodený X. N.Ú. XXXX, C., C.B. T. XXXX/XX, po 1/21 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 9. M. I., narodený XX. G. XXXX, C., D. XXXX/X, po 1/21 z vlastníckeho podielu po učiteľa, 10. I. I., narodený X. N. XXXX, D. Š., R. XXX/XX, po 1/21 z vlastníckeho podielu poručiteľa, 11. E. I., narodený XX. S. XXXX, D. Š., G. V. XXX/XX, po 1/7 z vlastníckeho podielu poručiteľa, nehnuteľnosti katastrálne územie D. Š. LV č. XXXX parcely č. XXXX orná pôda 7540 m2, XXXX orná pôda 974 m2, XXXX orná pôda 894 m2 pod B 2 v 4/12, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 4312 m2 pod B 1 v 14, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 1832 m2 pod B 2 v 1/3, LV č. XXXX parcela XXXX/XX orná pôda XXXX m2. pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 2101 m2 pod B 1 v 14, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 2147 m2 pod B 1 v 1/3, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda XXXX m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcely č. XXXX/i orná pôda 135 m2, XXXX/X orná pôda 2386 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX/X orná pôda 2518 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcely č. XXXX orná pôda 1778 m2, XXXX orná pôda 1125 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX ttp 1893 m2 pod B 1 v celosti, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 1832 m2 pod B 1 v 1/2, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 3060 m2 pod B 1 v 1/3, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 4162 m2 pod B 2 v 1/3, LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 2206 m2 pod B 1 v 1/2,

LV č. XXXX parcela č. XXXX orná pôda 8332 m2 pod B 2 v 1/3, LV č. XXXX parcela č. XXXX/X orná pôda 1389 m2 pod B 4 v 1/5, nadobúda I. U., narodená X. S. XXXX, D. Š., Y. XXX s tým, že ak za tieto nehnuteľnosti získa určitý finančný alebo naturálny obnos, uspokojí zákonný podiel ostatným dedičom a zároveň sa zaväzuje, že nehnuteľnosti, ktoré týmto konaním nadobudla neprevedie na iné osoby ani blízke bez ich súhlasu a bez toho, aby ich podiely vyplatila, podľa obvyklej ceny v čase vykonania prevodu. Lehota na vyplatenie sa stanovila 1 mesiac od vykonania úkonu, ktorý bude znamenať zmenu vlastníckeho práva a tento záväzok prijala a bude platiť tak pre ňu ako aj pre jej právnych nástupcov a právnych nástupcov dedičov tohto konania.

1.2. Podľa Projektu pozemkových úprav Veľký Šariš vyhotoveného V. C. R. u vlastníčky I. U. došlo k zmene takto: číslo parcely pôvodného stavu č. XXXX/X o výmere 277,80 m2, č. XXXX o výmere 1103 m2, č. XXXX o výmere 2156 m2, č. XXXX o výmere 916 m2, č. XXXX o výmere 1050,50 m2, č. XXXX o výmere 3437 m2, č. XXXX o výmere 38,86 m2, č. XXXX o výmere 40,43 m2, č. XXXX/X o výmere 9,57 m2, č. XXXX/XX o výmere 6553 m2, č. XXXX/XX o výmere 0,71 m2, č. XXXX o výmere 610,67 m2, č. XXXX o výmere 1387,33 m2, č. XXXX o výmere 1020 m2, č. XXXX o výmere 2777,33 m2, č. XXXX/X o výmere 135 m2, č. XXXX/X o výmere 2386 m2, č. XXXX o výmere 2513,33 m2, č. XXXX o výmere 715,67 m2, č. XXXX o výmere 324,67 m2, č. XXXX o výmere 298 m2, č. XXXX o výmere 1893 m2, č. XXXX o výmere 1778 m2, č. XXXX o výmere 1125 m2, č. XXXX/X o výmere 2518 m2, v počte 25 parciel o celkovej výmere 35064,87 m2, tieto boli premenené na nový stav nasledovne: parc. č. XXXX o výmere 2599 m2, č. XXXX/X o výmere 3000 m2, č. XXXX/X o výmere 3554 m2, č. XXXX o výmere 8940 m2, č. XXXX o výmere 8610 m2, č. XXXX o výmere 8379 m2, spolu výmera predstavovala 35082 m2. Ďalej zistil, že žalovaná bez súhlasu žalobcov parcelu CKN Č. XXXX/X o výmere 3554 m2, druh pozemku: orná pôda, previedla na tretiu osobu a to N.. D. W., na základe kúpnej zmluvy V 8997/2016, ktorej vklad bol povolený 19. septembra 2017 Okresným úradom Prešov - katastrálny odbor. Dňa 5. decembra 2016 uzavrela žalovaná s kupujúcim IMPOL HOLDING, a. s., kúpnu zmluvu, pričom podľa bodu I tejto zmluvy, žalovaná prehlásila, že je výlučnou vlastníčkou na nehnuteľnostiach v katastrálnom území: D. Š., LV č. XXXX parcela registra „C“ č. XXXX orná pôda 2599 m2 pod B 1 v celosti. Touto kúpnu zmluvou odpredala kupujúcemu tieto nehnuteľnosti za dohodnutú kúpnu cenu 47.000 eur. Žalovaná 6. decembra 2016 poukázala právnenému predchodcovi žalobkyne 1/ sumu 2.000 eur, pričom v správe pre adresáta v podacom lístku uviedla „Z predaja pôdy“.

1.3. Z takto zisteného skutkového stavu vyvodil záver, že v dedičskom konaní po poručiťovi F. I. došlo k uzavretiu dedičskej dohody, ktorej obsah bol jednoznačne, jasne, určito a zrozumiteľne uvedený v Osvedčení o dedičstve z 23. mája 2007 a z obsahového, gramatického a právneho výkladu dedičskej dohody vyplýva, že žalovaná sa voči ostatným spoludedičom zaviazala, že ak za nehnuteľnosti, ktoré získala na základe dedičskej dohody získa určitý finančný alebo naturálny obnos, uspokojí zákonný podiel ostatných dedičov. Zároveň sa zaviazala, že nehnuteľnosti, ktoré v dedičskom konaní nadobudla, neprevedie na iné osoby, ani blízke, bez ich súhlasu a bez toho, aby ich podiel vyplatila podľa obvyklej ceny v čase vykonania prevodu s tým, že lehota na vyplatenie sa stanovuje jeden mesiac od vykonania úkonu, ktorý bude znamenať zmenu vlastníckeho práva. Súd prvej inštancie uviedol, že pokiaľ sa žalovaná zúčastňovala pozemkových úprav, mohlo sa tak stať iba ale na základe toho, že v dedičskom konaní sa na základe dedičskej dohody stala výlučnou vlastníčkou nehnuteľností, ktorých sa úpravy týkali a len preto mohla získať v zmysle projektu pozemkových úprav zapísaných do katastra nové parcely a to tieto: parcela č. XXXX o výmere 2599 m2 v podiele 1/1, parcela č. XXXX/X o výmere 3000 m2 v podiele 1/1, parcela č. XXXX/X o výmere 3554 m2 v podiele 1/1, parcela č. XXXX o výmere 8940 m2 v podiele 1/1, parcela č. XXXX o výmere 8610 m2 v podiele 1/1, parcela č. XXXX o výmere 8379 m2 v podiele 1/1.

1.4. Súd prvej inštancie mal za to, že ak žalovaná predajom tých nehnuteľností, ktorých sa stala výlučnou vlastníčkou získala finančný obnos, mala postupovať podľa dedičskej dohody, a to v dohodnutej lehote. Ak žalovaná v pozemkových úpravách nadobudnutú parcelu CKN č. XXXX/X o výmere 3554 m2, druh pozemku: orná pôda, odpredala kúpnu zmluvou z 5. decembra 2016 N.. D. W., I. za kúpnu cenu 5.000 eur, pričom všeobecná trhová cena parcely v čase predaja predstavovala 62.600

eur, tak každému zo žalobcov patrila z predaja tento nehnuteľnosti na neho pripadajúci podiel podľa dedičskej dohody a to žalobkyni 1/ ako právnej nástupkyni dediča uvedeného v dedičskej dohode č. 11 v podiele 1/7, žalobkyni 2/ ako priamej dedičke a účastníčke dedičskej dohody pod č. 5 v podiele 1/21, žalobcovi 3/ ako priamemu dedičovi a účastníkovi dedičskej dohody pod č. 6 v podiele 1/21, žalobcovi 4/ ako priamemu dedičovi č. 7 a účastníkovi dedičskej dohody v podiele 1/21, žalobkyniam 5/ a 8/ ako právnym nástupkyniam pôvodnej dedičky č. 4 za jej podiel 1/7, žalobcovi 6/ ako priamemu dedičovi č. 8 a účastníkovi dedičskej dohody v podiele 1/21, žalobcovi 7/ ako priamemu dedičovi a účastníkovi dedičskej dohody pod č. 1. v podiele 1/7.

1.5. Súd prvej inštancie ozrejnil, že dedičia po nebohom Zoltánovi Matejovi nemali dôvod byť účastníkmi pozemkových úprav, nakoľko k pozemkom, ktoré boli ich predmetom už nemali žiadne práva. Jediným obsahom dedičskej dohody vo vzťahu k sporovým stranám bol záväzok žalovanej, určite, zrozumiteľne a právne prípustným spôsobom deklarovaný v Osvedčení o dedičstve, podľa tohto záväzku pokiaľ za nehnuteľnosti, ktoré získa na základe dedičskej dohody dostane nejaký obnos, tak spoludedičov podľa ich podielov vyplatí. Uzavrel, že by bolo v rozpore s dobrými mravmi pokiaľ by žalovaná titulom Osvedčenia o dedičstve získala výlučné vlastníctvo k nehnuteľnostiam, následne ich predajom získala finančný obnos nemusela by však spoludedičov uspokojiť. Pokiaľ by takéto rozhodnutie malo byť výlučne len na nej, odporovalo by to dobrým mravom ako aj samotnému účelu dedičských dohôd. Žalovanou vznesenú námietku premlčania mal za nedôvodnú s poukazom na tú skutočnosť, že záväzok z dedičskej dohody sa stal splatným momentom, kedy žalovaná získala za nehnuteľnosti, ktoré vznikli pozemkovými úpravami, finančné prostriedky, čo v danom prípade bolo momentom najskôr od uzavretia kúpnych zmlúv a preto bol nárok s prihliadnutím na všeobecnú právnu úpravu premlčania podľa § 101 Občianskeho zákonníka uplatnený včas. O trovách konania rozhodol podľa § 255v spojení s § 262 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“).

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalovanej rozsudkom z 18. mája 2023 sp. zn. 9Co/60/2022 rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výrokoch II., III., V., VII., IX., XI., XIII., XV., XVII., XVIII., XIX. potvrdil a priznal žalobcom proti žalovanej nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval, že podstatou obrany žalovanej bolo tvrdenie založené na argumente, že na základe rozhodnutia správneho orgánu o schválení a vykonaní projektu pozemkových úprav sa nadobudne vlastníctvo k novým pozemkom, pričom pôvodné pozemky zanikajú a rozhodnutím správneho orgánu je súd viazaný a nie je možné od nich odvodzovať práva a povinnosti na nové pozemky, t. j. povinnosť žalovanej z dedičskej dohody mala zaniknúť. Odvolací súd nenamietal správnosť tvrdenia žalovanej o zániku pôvodných pozemkov v dôsledku schválenia projektu pozemkových úprav a viazanosti súdu rozhodnutím správneho orgánu, keď ani žalobcovia existenciu rozhodnutia správneho orgánu nespochybňovali. Za zásadne nesprávnu mal však úvaha žalovanej, že v dôsledku zániku pozemkov vo vzťahu, ku ktorým vznikol záväzok žalovanej, zanikla aj jej povinnosť plniť tento záväzok, resp. že záväzok ako taký zanikol. Odvolací súd uviedol, že spôsoby zániku občianskoprávných záväzkov sú upravené v šiestom oddiele prvej hlavy ôsmej časti Občianskeho zákonníka, pričom medzi tam uvedenými spôsobmi zániku sa nenachádza zánik záväzku odvodený od pozemkových úprav. Dospel k záveru, že takým nemôže byť nemožnosť plnenia, s ktorým dôvodom „podprahovo“ zrejme uvažovala žalovaná, keďže podstatou nemožnosti plnenia je buď počiatočná, kauzálna nemožnosť, alebo taká zmena v okolnostiach plnenia, že ďalšie nie je kauzálne možné. Konštatoval, že zo zákona o pozemkových úpravách nevyplýva, že by vznik nových pozemkov, ako dôsledku pozemkových úprav, mal mať vplyv na záväzky viažuce sa k pozemkom, ktoré v dôsledku týchto úprav zanikajú a to nemôže znamenať iné, ako to, že keby neexistovalo vlastníctvo pôvodných pozemkov, t. j. tých, ktoré boli obsahom dedičskej dohody, nemohlo by žalovanej vzniknúť vlastnícke právo k „novým pozemkom“. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1, § 262 ods. 1 a 2 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolateľka považovala rozhodnutie odvolacieho súdu za prekvapivé a ničím nepodložené, nakoľko odvolací súd na

základe rovnakých právnych dôvodov a skutkových tvrdení dospel k rozdielnemu záveru. Bola názoru, že odvolací súd pochybil, keď bez toho, aby dokazovanie zopakoval, dospel k odlišnému skutkovému záveru než súd prvej inštancie a uviedla, že pokiaľ sa chcel od súdom prvej inštancie prijatého skutkového záveru o neunesení dôkazného bremena žalobkyňou (spornej otázke pasívne legitimovaného subjektu) odchýliť, mal opätovne vykonať dokazovanie a ak tak neurobil a vyvodil odlišný skutkový záver bez toho, aby dokazovanie v potrebnom rozsahu sám zopakoval, porušil ustanovenie § 384 ods. 1 CSP. Namietala nedostatočné vyjadrenie (?) odvolacieho súdu a vysporiadanie sa s právnym titulom nadobudnutia predmetných nehnuteľností žalovanou; predovšetkým vysporiadanie sa s otázkou prevodu alebo prechodu záväzku z parciel, ktoré vstupujú do pozemkových úprav a ktoré následne účastník nadobudne v pozemkových úpravách rozhodnutím, kde ich nadobúda do vlastníctva vo forme originárneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva. Položila otázku, že ak parcely zanikli v zmysle konštantnej judikatúry ako môžu záväzky z nich prejsť na novovzniknuté parcely a to aj napriek opätovne konštantnej judikatúry, že vlastnícke právo sa neodvodzuje od predchádzajúceho práva niekoho iného. Prevod alebo prechod záväzku v zmysle predmetných parciel považovala za podstatnú otázku pre samotný vznik nároku žalobcu, preto vysporiadanie sa s touto otázkou zo strany krajského súdu vo forme, že považuje argumentáciu žalovanej za „absolútne právne bezvýznamnú“, mala za nedostatočné, keď žalovaná niekoľkokrát v priebehu konania argumentovala, že pohládávka nemohla vzniknúť, nakoľko nehnuteľnosti, na ktoré sa viaže zanikli v konaní o pozemkových úpravách.

3.1. Znalecký posudok predložený v tomto konaní považovala za nezákonný dôkazný prostriedok, nakoľko nebol zabezpečený v súlade so zákonom a procesným postupom v zmysle civilného sporového poriadku, nakoľko súd v priebehu uvádzania predbežného právneho posúdenia, navrhol žalobcovi aby predmetný dôkazný prostriedok v tomto konaní vykonal. Uviedla, že k prípustnosti predmetného znaleckého posudku ako dôkazu odvolací súd neuviedol jedinú vetu, napriek tomu, že zmenil rozsudok a dospel k inému právnemu záveru ako prvostupňový súd a opiera svoje rozhodnutie o tento posudok. Výtkla odvolaciemu súdu, že sa nevysporiadal s otázkou nedoručenia samotného znaleckého posudku, tak ako to žalovaná opisovala vo svojom odvolaní, pričom predmetný znalecký posudok o ktorý sa opiera aj rozsudok prvostupňového súdu jej nebol doručený a na túto skutočnosť odvolací súd neprihliadol.

3.2. Dovolateľka ďalej namietala, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od posúdenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, a to otázky „či záväzok, ktorý vznikol žalovanej v súvislosti s predajom nehnuteľností v dohode, ktorý je naviazaný na parcely EKN, ktoré zanikli v konaní o pozemkových úpravách, prechádza na nové nehnuteľnosti, ktoré boli vytvorené v priebehu konania o pozemkových úpravách, ktoré nadobudla originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva“. Bola názoru, že podstatné je, že nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na základe pozemkových úprav predstavuje spôsob originárneho nadobudnutia vlastníckeho práva, čo znamená, že nadobúdateľ neodvodzuje svoje vlastnícke právo k pozemkom od vlastníckeho práva skoršieho vlastníka, ale nadobúda ho nezávisle od neho, nakoľko nejde o totožný predmet vlastníckeho práva, keď pôvodné pozemky schválením projektu pozemkových úprav zanikli, boli vytvorené celkom iné nehnuteľnosti, s odlišným umiestnením a právoplatným rozhodnutím správneho orgánu a boli pridelené určeným vlastníkom. Navrhla odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu.

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu uviedli, že tvrdenie žalovanej, že súd prvej inštancie žalobu zamietol z dôvodu, že bol viazaný právnym názorom odvolacieho súdu je nesprávne, pretože v tejto veci súd prvej inštancie žalobe vyhovel a jeho rozsudok bol odvolacím súdom potvrdený. Mali za to, že súdy oboch stupňov sa podrobne vyrovnali aj s otázkou nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe pozemkových úprav originárnym spôsobom a zároveň dali odpoveď prečo napriek tomu považujú žalobou uplatnený nárok za dôvodný. Ďalej uviedli, že pokiaľ žalovaná tvrdí, že otázka nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti na základe pozemkových úprav nebola v judikatúre najvyššieho súdu riešená a túto otázku bez dostatočnej špecifikácie robí predmetom dovolacieho konania, žalobcovia poukázali na to, že táto otázka bola vyriešená rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/219/2019, uverejneného v Zbierke rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SR, pod č. 38/2023. Na základe uvedeného navrhli, aby dovolací súd dovolanie odmietol.

5. Dovolací súd nezistil splnenie podmienok pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia podľa ustanovenia § 444 ods. 1 CSP a v súlade s ustálenou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie. Uvedený procesný postup z ústavnoprávneho hľadiska považuje za udržateľný aj Ústavný súd Slovenskej republiky (m. m. IV. ÚS 158/2022, IV. ÚS 442/2022).

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je potrebné zamietnuť.

7. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaťel' uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolaťel' uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolaťela vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolaťel' vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Žalovaná vyvodzujúca prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietala, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bez toho, aby zopakoval dokazovanie, jeho nepreskúmateľnosť, nedoručenie znaleckého posudku a neprípustnosť znaleckého posudku.

14. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú: a/ zásah

súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestranom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky (I. ÚS 26/94), v ktorom sa uplatnia všetky zásady súdneho rozhodovania v súlade so zákonmi a pri aplikácii ústavných princípov. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

15. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

16. V danom prípade dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia (§ 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP), a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné či nedostatočne odôvodnené. Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé. Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je zrejmé, z akých skutkových zistení a úvah vychádzal, keď dospel k záveru o vecnej správnosti prvoinštančného rozsudku.

17. Odvolací súd sa v odôvodnení stotožnil s dôvodmi rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktorý vychádzal zo správneho skutkového a právneho záveru. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí na zdôraznenie správnosti uviedol, že nie je možné namietat správnosť tvrdenia žalovanej o zániku pôvodných pozemkov v dôsledku schválenia projektu pozemkových úprav a viazanosti súdu rozhodnutím správneho orgánu, avšak za zásadne nesprávnou považoval úvahu žalovanej, že v dôsledku zániku pozemkov vo vzťahu, ku ktorým vznikol záväzok žalovanej, zanikla aj jej povinnosť plniť tento záväzok, resp. že záväzok ako taký zanikol. Ďalej uviedol, že zákon je konštruovaný racionálne, tak aby nemohli vzniknúť hodnotové rozpory, je potrebné ho interpretovať tak, aby interpretačný výsledok čo možno najviac rešpektoval existujúce právne pomery a na ich základe vzniknuté záväzky. Konštatoval, že zo zákona o pozemkových úpravách nevyplyva, že by vznik nových pozemkov, ako dôsledku pozemkových úprav, mal mať vplyv na záväzky viažuce sa k pozemkom, ktoré v dôsledku týchto úprav zanikajú a preto to nemôže znamenať iné, ako to, že keby neexistovalo vlastníctvo pôvodných pozemkov, t. j. tých, ktoré boli obsahom dedičskej dohody, nemohlo by žalovanej vzniknúť vlastnícke právo k „novým pozemkom“.

18. Na základe uvedeného možno konštatovať, že odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností,

ktoré v konaní vyšli najavo, z uvedeného je zrejmé, na základe akých dôvodov odvolací súd rozhodol a podľa názoru dovolacieho súdu má odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu všetky náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že žalovaná sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľka so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

19. Dovolací súd zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

20. Dovolací súd vo vzťahu k dovolateľkou prezentovanej námietke, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie bez nariadenia pojednávania a zopakovania dokazovania uvádza, že túto dovoláciu námietku považuje za zmätočnú, nekorešpondujúcu s obsahom spisu. Z obsahu spisu jednoznačne vyplýva, že súd prvej inštancie rozsudkom z 28. apríla 2022 žalobe vyhovel a rozhodol tak, ako bolo uvedené vyššie. Odvolací súd rozsudok verejne vyhlásil 18. mája 2023 a bez pojednávania rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Nemôže preto obstať dovolacia námietka dovolateľky, že odvolací súd bez zopakovania dokazovania rozsudok súdu prvej inštancie zmenil.

21. K dovolacej námietke žalovanej namietajúcej, že jej nebol doručený znalecký posudok dovolací súd uvádza, že z obsahu podaného dovolania nie je úplne zrejmé, ktorý znalecký posudok má dovolateľka na mysli, nakoľko tento riadne neoznačila a v konaní boli vypracované dva znalecké posudky. Pokiaľ bola dovolateľka názoru, že jej nebol doručený znalecký posudok znalca V. B. Š., dovolací súd uvádza, že žalobcovia si dali vypracovať súkromný znalecký posudok. Na základe ich objednávky bol znalcom V. B. Š., C.. vypracovaný znalecký posudok č. 9/2021 z 23. júla 2021, ktorý žalobcovia vo fotokópii doručili súdu prvej inštancie (č. l. 274 a nasl.). Je nepochybné, že tento znalecký posudok bol právnomu zástupcovi žalovanej doručený, nakoľko právny zástupca žalovanej sa k znaleckému posudku vyjadril vo svojom vyjadrení zo 7. septembra 2021 (č. l. 291 a 292). Z obsahu spisu taktiež vyplýva, že znalec bol súdom prvej inštancie požiadaný o podanie písomnej svedeckej výpovede (č. l. 356), ktorú písomnú svedeckú výpoveď doručil súdu prvej inštancie 12. januára 2022 (č. l. 364 a 365). Žalovaná sa k písomnej svedeckej výpovedi znalca písomne nevyjadrila a na pojednávaní konanom 3. marca 2022 právny zástupca žalovanej uviedol, že nemá po podaní písomnej znaleckej výpovedi voči nej žiadne námietky, pripomienky alebo doplnenia. Neobstoí preto argumentácia žalovanej o nedoručení znaleckého posudku.

22. Pokiaľ mala dovolateľka na mysli znalecký posudok V. D. I. dovolací súd uvádza, že z obsahu vyplýva, že na pojednávaní konanom 13. mája 2021 súd prvej inštancie oboznámil listinné dôkazy predložené v konaní vrátane znaleckého posudku V. D. I., nachádzajúce sa v spise na č. l. 38 a nasledujúce. Na tomto pojednávaní sa zúčastnil i právny zástupca žalovanej, ktorý po oboznámení listinných dôkazov vyhlásil, že ďalšie návrhy na vykonanie dokazovania nemá. Skutočnosť, že znalecký posudok nebol žalovanej doručený nenamietal a ani nevytkol súdu prvej inštancie nedoručenie

samotného znaleckého posudku. Z obsahu spisu ďalej vyplýva, že k znaleckému posudku bol na pojednávaní konanom 31. marca 2022 vypočutý i samotný znalec V. D. I., na ktorom pojednávaní bol prítomný i právny zástupca žalovanej. Ani v tomto štádiu konania právny zástupca žalovanej nenamietal, že mu znalecký posudok doručený nebol a na znalca nemal na pojednávaní žiadne otázky. Následne bolo vyhlásené uznesenie, ktorý bolo dokazovanie vyhlásené za skončené. Dovolací súd má za to, že strana sporu musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú v tom štádiu konania, kedy ju uplatniť môže a nemožno akceptovať postup, kedy strana sporu svoju argumentáciu nepoužije a „vyčkáva“ s ňou až na konanie pred odvolacím, resp. dovolacím súdom. Je preto nepochybné, že ak žalovanej samotný znalecký posudok doručený nebol, žalovaná túto skutočnosť nenamietala a doručenie znaleckého posudku nežiadala, napriek podľa jej tvrdenia, že o tejto skutočnosti mala vedomosť. Možno uzavrieť, že i v prípade, že znalecký posudok žalovanej doručený nebol, žalovaná o obsahu znaleckého posudku vedomosť mala, nakoľko s jeho obsahom bola oboznámená a bola prítomná i na pojednávaní, na ktorom bol znalec vypočutý, avšak postup súdu prvej inštancie v konaní nespochybňovala. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že nie každé procesné pochybenie súdu znamená, že bolo porušené právo na spravodlivý proces; ak súd síce nepostupoval správne, ale v dôsledku tohto nesprávneho postupu nedošlo k takej intenzite zásahu, že ho nemožno hodnotiť ako porušenie práva na spravodlivý proces, nie je namieste, aby došlo k naplneniu predpokladov pre tento dôvod zmätočnosti. O naplnení dôvodu v zmysle § 420 písm. f) CSP pôjde vtedy, ak postup súdu, ktorý znemožní realizáciu práv strany sporu, dosiahne takú intenzitu, ktorá odôvodňuje záver o tom, že celé konanie sa nejaví ako spravodlivé; v danej veci však o takýto prípad nešlo.

23. Žalovaná napokon v dovolaní namietala nesprávny postup súdu prvej inštancie, ktorý mal podľa jej tvrdenia navrhnúť žalobcom, aký dôkaz majú vykonať a to vypracovanie znaleckého posudku. Z obsahu spisu vyplýva, že v prejednávanej veci súd prvej inštancie rozhodol rozsudkom, proti ktorému žalovaná podala odvolanie, avšak (ne)správnosť tohto postupu súdu prvej inštancie v ňom nenamietala. Odvolací súd, ktorý bol v zmysle § 380 CSP viazaný odvolacími dôvodmi, preto nemal možnosť zaoberať sa touto žalovanou vytýkanou nesprávnosťou a teda ani dôvod v odôvodnení svojho rozhodnutia zaujať k tejto skutočnosti svoje stanovisko.

24. Dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok je vo vzťahu k odvolaniu ako riadnemu opravnému prostriedku subsidiárny nielen z procesného hľadiska - teda že dovolanie možno podať len proti rozhodnutiu vydanému v odvolacom konaní (čo znamená, že odvolacie konanie predchádza dovolaciemu konaniu), ale aj z hmotnoprávneho hľadiska, ktoré zohľadňuje skutočnosť, že dovolateľ môže v mimoriadnom opravnom prostriedku (úspešne) argumentovať len takými dôvodmi, ktoré namietol už v rámci riadneho opravného prostriedku a ktoré boli meritórne posudzované odvolacím súdom. V prípade, že takéto námietky v odvolacom konaní neuplatnil, hoci tak urobiť mohol a mal, tieto námietky ex post nemôžu byť spôsobilé založiť prípustnosť dovolania.

25. Všeobecne princíp subsidiarity vychádza z toho, že najlepšie postaveným k plneniu úloh sú najnižšie články hierarchie súdov; vyššie články systému zasahujú len vtedy, kedy už prípad nemôže byť riešený na úrovni článku nižšieho. Ide o všeobecný princíp organizácie celej spoločnosti a súdnictva osobitne.

26. Z uvedeného teda vyplýva, že dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia je pre prípustnosť dovolania relevantný len vtedy, ak vec nesprávne právne posúdil odvolací súd alebo ak v dovolaní namietané nesprávne právne posúdenie veci súdom prvej inštancie odvolací súd svojím procesným postupom nenapravil. Avšak nemôže tomu byť v prípade, ak samotná strana sporu nevyužila svoje právo namietat konkrétnu nesprávnosť v rámci podaného odvolania; v takom prípade strana sporu mala možnosť uplatniť svoj vplyv na výsledok konania vo vzťahu ku konkrétnej otázke, ale keď tak neurobila, hoci tak urobiť mohla a mala, predmetná otázka sa nestala predmetom prieskumu odvolacieho súdu, ktorý nemal možnosť v rámci opravného konania vyhodnotiť jej opodstatnenosť aj vo vzťahu k existujúcej judikátúre najvyššieho súdu. V tomto prípade odvolací súd neposudzoval procesný postup súdu prvej inštancie pre jeho nenamietanie žalovanou, preto sa jeho opätovného preskúmania nemôže úspešne domáhať v dovolacom konaní.

27. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky dovolacie návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Takto by totiž nastala celkom absurdná situácia, kedy by najvyšší súd preskúmaval rozsudok odvolacieho súdu (teda jeho „zákonnú správnosť a spravodlivosť“), hoci by však tento odvolací súd nemal žiaden dôvod, pre ktorý by sa mohol (a mal) zaoberať určitou argumentáciou, ktorá mu nebola známa (zrejma), pretože ju dovolateľ nepoužil a „vyčkal“ by s ňou až na konanie pred dovolacím súdom. Inak povedané, dovolanie nemôže predstavovať nástroj na obchádzanie (hoci aj neúmyselné) povinnosti vyčerpania riadnych procesných prostriedkov na ochranu subjektívnych práv dovolateľa, a to nielen formálne, ale aj materiálne, dispozične, teda obsahovo vecne (argumentačne); hodnotové obmedzenie prípustnosti opravného prostriedku nepredstavuje odmietnutie spravodlivosti.

28. V tomto prípade ide totiž o kontradiktórne sporové konanie, v ktorom platí zásada, že práva patria bdelym (vigilantibus iura scripta sunt). Ak potom žalovaná uvedenú námietku, zakladajúcu prípustnosť a dôvodnosť dovolania, neuplatnila v odvolacom konaní - hoci jej bola známa - v rámci ochrany svojich práv, nemôže ju odvolací súd posudzovať pre nedostatok svojej právomoci (§ 419 CSP a contrario), lebo inak by fakticky preskúmaval rozsudok súdu prvej inštancie namiesto odvolacieho súdu, ktorý však na to nedostal príležitosť.

29. Z uvedeného možno urobiť záver, že dovolateľ môže urobiť spôsobilým predmetom dovolacieho konania len také námietky, ktoré už uplatnil v odvolacom konaní, pokiaľ tak s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu urobiť mohol, a tak poskytol príležitosť odvolaciemu súdu sa k nim vyjadriť.

30. V podstate obdobne postupuje vo svojej činnosti aj ústavný súd, z ktorého judikatúry vyplýva, že ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc a sťažnosť sťažovateľa odmietne (II. ÚS 70/2017).

31. S poukazom na vyššie uvedené žalovaná neopodstatnene namieta, že odvolací súd jej nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

32. Žalovaná ďalej prípustnosť svojho dovolania vyvodzovala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

33. Dovolací súd v tejto súvislosti zdôrazňuje, že je viazaný iba vymedzením právnej otázky, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Z uvedeného dôvodu dovolací súd z hľadiska prípustnosti dovolania posudzuje (iba) materiálny substrát samotného dovolacieho konania spočívajúci vo vymedzení právnej otázky a predstretí vlastnej argumentácie dovolateľa v zmysle § 432 ods. 2 CSP, súčasne zohľadňujúc vlastnú rozhodovaciu prax (iura novit curia, 4Cdo/11/2021, 8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020).

34. Dovolací súd konštatuje, že dovolateľka v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku. Po konštatovaní prípustnosti dovolania pristúpil dovolací súd k meritórnemu dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

35. Pokiaľ išlo o uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, dovolateľka atakovala právne posúdenie otázky „či záväzok, ktorý vznikol žalovanej v súvislosti s predajom nehnuteľností v dohode, ktorý je naviazaný na parcely EKN, ktoré zanikli v konaní o pozemkových úpravách, prechádza na nové nehnuteľnosti, ktoré boli vytvorené v priebehu konania o pozemkových úpravách, ktoré

nadobudla originárnym spôsobom nadobudnutia vlastníckeho práva“. Argumentovala, že v dôsledku zániku pozemkov vo vzťahu, ku ktorým vznikol záväzok žalovanej, zanikla aj jej povinnosť plniť tento záväzok, resp. že záväzok ako taký zanikol.

36. Dovolací súd v tejto súvislosti pripomína, že dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, ktorú odvolací súd posudzoval a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním (t. j. právnu otázku, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej).

37. Pred samotným posúdením nastolenej právnej otázky dovolací uvádza, že z jeho rozhodovacej praxe je mu známe rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/219/2019 z 30. novembra 2021, v ktorom najvyšší súd vyslovil záver, že „vlastníctvo možno nadobudnúť originárne a derivátne. Medzi originárne spôsoby nadobudnutia sa radí i nadobudnutie v dôsledku pozemkových úprav. V dôsledku pozemkových úprav podľa zákona č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a pozemkových spoločenstvách dochádza k zániku pôvodných pozemkov (pôvodného predmetu vlastníctva), ktorých vlastníci získavajú do vlastníctva nové pozemky. Táto zmena je pritom odlišná od bežného zániku pozemku rozdelením alebo zlúčením, pri ktorom možno vysledovať osud pôvodného pozemku, keďže pri týchto úkonoch musia byť dodržané určité podmienky, najmä podmienka rovnakého vlastníctva zlučovaných pozemkov, keďže spoluvlastníctvo je v slovenskom právnom poriadku postavené na ideálnom a nie reálnom vymedzení spoluvlastníckych podielov. Pri pozemkových úpravách však dochádza k vytvoreniu nových pozemkov bez ohľadu na to z koľkých pozemkov a s akým (spolu) vlastníckym režimom boli vytvorené. Tieto nové pozemky musia byť primerané (§ 11 ods. 3 až 5), pričom vlastníctvo k nim sa nadobúda dňom právoplatnosti rozhodnutia o schválení vykonania projektu pozemkových úprav alebo neskorším dňom určeným v rozhodnutí“. Vec prejednávajúci senát sa s týmto právnym záverom stotožňuje.

38. Dovolací súd napriek vyššie uvedenému poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 4Obdo/16/2017, v ktorom najvyšší súd uviedol, že „považuje za samozrejmé a určujúce pre hľadanie práva, že vždy je nevyhnutné vychádzať z individuálnych rozmerov každého jednotlivého prípadu, ktoré sú založené na konkrétnych skutkových zisteniach. Mnohé prípady a ich špecifické okolnosti môžu byť značne komplikované a netypické, čo nezbavuje súdy povinnosti urobiť všetko pre spravodlivé riešenie veci cez prizmu kogentného ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktoré je v rovine zákonného práva odrazom vyššie vymedzenej požiadavky vyhľadať a nájsť spravodlivé riešenie, ktoré rozpozná každý človek /I. ÚS 33/2012/, namiesto uprednostnenia zdanlivej legality vo forme zjavne účelového postupu žalovaného voči žalobcovi. Zásada súladu výkonu práva s dobrými mravmi predstavuje významný korektív, ktorý v odôvodnených prípadoch dovoľuje zmierňovať tvrdosť zákona a dáva sudcovi priestor pre uplatnenie pravidiel slušnosti. Pojem dobré mravy nemožno vykladať len ako súbor mravných pravidiel užívaných ako korektív či doplnujúci obsahový faktor výkonu subjektívnych práv a povinností, ale ako príkaz sudcovi rozhodovať praeter legem či dokonca contra legem, pokiaľ ide o reprobáciu konania priečiaceho sa dobrým mravom. Dobré mravy v tomto poňatí sú teda súhrnom etických, všeobecne uznávaných a zachovávaných zásad a ich dodržiavanie sa prejavuje v konaní, ktoré má byť v súlade so všeobecnými morálnymi zásadami a právnymi princípmi. Pri strete dvoch základných práv, s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti, musí súd rozhodnúť tak, aby, ak je to možné, zostalo zachované z oboch základných práv čo najviac a ak to možné nie je, dať prednosť tomu základnému právu, v prospech ktorého svedčí všeobecná idea spravodlivosti, prípadne iný všeobecný princíp, ako napríklad neminem leadere či zákaz bezdôvodne sa obohacovať a podobne“. K rovnakému právnemu záveru dospel najvyšší súd i vo svojich rozhodnutiach sp. zn. 5Cdo/265/2009 a sp. zn. 4Cdo/55/2019.

39. V rozhodnutí sp. zn. 8Cdo/109/2018 z 8. augusta 2019 najvyšší súd vyslovil názor, že „vzhľadom na podmienku scudzenia pôdy v budúcnosti (pod slovným spojením „iné speňaženie“ možno nepochybne zaradiť i jej predaj) je zrejmé, že právo na náhradu nebolo obmedzené len na osoby ustupujúcich dedičov, ale sa malo týkať aj ich právnych nástupcov, a tomuto právu zodpovedajúca povinnosť poskytnúť náhradu sa netýkala len toho dediča, ktorému pripadla pôda do výlučného vlastníctva, ale aj

tých jeho právnych nástupcov, ktorí sa stanú jej vlastníkmí a prípadne im náhrada za pôdu v prípade jej scudzenia. Dôvera občanov v právo priznané právoplatným súdnym rozhodnutím (v danom prípade rozhodnutie Štátneho notárstva v Martine sp. zn. D 335/77 z 26. mája 1977) patrí medzi základné istoty, na ktoré sa možno v demokratickom a právnom štáte spoliehať. Pretože Slovenská republika je podľa čl. 1 ods. 11 Ústavy Slovenskej republiky takýmto štátom, nemôže byť takáto dôvera právnych nástupcov ustupujúcich dedičov v predmetnej veci sklamaná. Preto i v posudzovanej veci platí, že „Rozhodnutie o vysporiadaní dedičstva v prejednávanej veci, so zreteľom na jeho obsah, možno považovať za obdobu (analogiu) zmluvy (dohody), ktorá zakladajúc majetkové právo zaväzuje nielen jej účastníkov, ale aj ich právnych nástupcov, a ktorá im umožňuje domáhať sa práv, resp. nárokov ňou založených, ak sa stanú splatnými“. Nakoľko sa v rozhodnutí uvádzala i konkrétna výška tejto náhrady ustupujúcim dedičom - 1/5 z utrženej hodnoty pre každého spoludediča, táto bola určená takým spôsobom, ktorý pri splnení v ňom uvedenej podmienky umožňoval jej vyčíslenie bez akýchkoľvek pochybností. Zároveň, keďže sa toto majetkové právo malo odvíjať od skutočne poskytnutej náhrady za pôdu v čase jej scudzenia (viď slovné spojenie „...z utrženej hodnoty vyplatiť...“), a nie od jej hodnoty ako predmetu dedičstva, t. j. mohla sa stať známou až v budúcnosti, bola rozhodujúcou cena nehnuteľností ku dňu jej odpredaja“.

40. Rovnaký právny názor vyslovil najvyšší súd vo svojom rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/96/2000, (R 45/2005), v ktorom „považoval dovolací súd za rozhodujúci obsah právoplatných rozhodnutí bývalého štátneho notárstva a krajského súdu a cieľ nimi sledovaný, t. j. spravodlivé vysporiadanie ustupujúcich dedičov s prihliadnutím na podmienky a okolnosti, za ktorých k tomuto vysporiadaniu došlo. Z rozhodnutia bývalého štátneho notárstva je zrejmé, že prakticky jediným a rozhodujúcim aktívom po zomrelom poručiťovi bola poľnohospodárska pôda, o ktorej je všeobecne známe, že je výrobným faktorom, ktorý sa nespotrebuje a pri riadnom užívaní ani neopotrebuje. Dôvodne preto možno predpokladať, že dedičia po poručiťovi si uvedomovali jej jedinečnosť a hodnotu, a že len v dôsledku vtedajších právnych úprav ukladajúcich členovi družstva povinnosť združiť pozemky do spoločného družstevného hospodárenia a presadzujúcich nadobúdanie pôdy v dôsledku dedenia len jedným z dedičov (§ 23 ods. 1 zák. č. 49/1959 o jednotných roľníckych družstvách a § 40 zák. č. 95/1963 Zb. o štátnom notárstve a o konaní pred štátnym notárstvom), rešpektovali také vysporiadanie dedičstva, pri ktorom sa výlučným vlastníkom všetkej pôdy stal len jeden z nich - právny predchodca žalovaných 1/ až 4/. Pokiaľ krajský súd v dôsledku odvolania ustupujúcich dedičov požadujúcich poskytnutie náhrady pre prípad, že v budúcnosti dôjde k scudzeniu pôdy, a to rozdelením vyplatenej náhrady podľa výšky dedičských podielov, túto požiadavku akceptoval a potvrdil ju právoplatným rozhodnutím, mohli ustupujúci dedičia, spoliehajúc sa na právoplatné rozhodnutie orgánu štátu nadobudnúť presvedčenie o spravodlivom vysporiadaní dedičstva. Rozdelenie náhrady za pôdu, ktorá pripadla do výlučného vlastníctva jednému z dedičov, v prípade jej scudzenia medzi ustupujúcich dedičov podľa výšky ich dedičských podielov, predstavovalo, vzhľadom na už uvedené okolnosti, za ktorých k tejto úprave vysporiadania došlo, spravodlivú alternatívu takému vysporiadaniu dedičstva (najmä z hľadiska hodnoty pôdy v čase jej scudzenia, ovplyvňujúcu dohodnutú náhradu), pri ktorom by predmet dedičstva pripadol do podielového spoluvlastníctva dedičov podľa výšky ich dedičských podielov. Vzhľadom na podmienku scudzenia pôdy v budúcnosti je zrejmé, že právo na náhradu nebolo obmedzené len na osoby ustupujúcich dedičov, ale sa malo týkať aj ich právnych nástupcov, a tomuto právu zodpovedajúca povinnosť poskytnúť náhradu sa netýkala len toho dediča, ktorému pripadla pôda do výlučného vlastníctva ale aj tých jeho právnych nástupcov, ktorí sa stanú jej vlastníkmí a prípadne im náhrada za pôdu v prípade jej scudzenia. Dôvera občanov v právo priznané právoplatným súdnym rozhodnutím patrí medzi základné istoty, na ktoré sa možno v demokratickom a právnom štáte spoliehať. Pretože Slovenská republika je podľa čl. 1 ods. 11 Ústavy Slovenskej republiky takýmto štátom, nemôže byť takáto dôvera právnych nástupcov ustupujúcich dedičov v predmetnej veci sklamaná. Rozhodnutie o vysporiadaní dedičstva v prejednávanej veci, so zreteľom na jeho obsah, možno považovať za obdobu (analogiu) zmluvy (dohody), ktorá zakladajúc majetkové právo zaväzuje nielen jej účastníkov, ale aj ich právnych nástupcov, a ktorá im umožňuje domáhať sa práv, resp. nárokov ňou založených, ak sa stanú splatnými. I keď v rozhodnutí sa neuvádzala konkrétna výška náhrady ustupujúcim dedičom (a ani sa uvádzať nemohla, lebo vzhľadom na to, že sa mala odvíjať od skutočne poskytnutej náhrady za pôdu v čase jej scudzenia a nie od jej hodnoty ako predmetu dedičstva, sa mohla stať známou až v budúcnosti), bola určená takým spôsobom, ktorý pri splnení v ňom uvedenej podmienky umožňoval jej vyčíslenie bez

akýchkoľvek pochybností“.

41. V predmetnom spore išlo najmä o stret žalobcov, resp. ich legitímneho očakávania, že im bude poskytnutá náhrada za pôdu v prípade jej scudzenia a právnej istoty reprezentovanej vo forme originárneho spôsobu nadobudnutia vlastníckeho práva, keď žalovaná namietala neexistenciu pôvodných nehnuteľností.

42. Dovolací súd v tejto súvislosti uvádza, že i súd prvej inštancie dospel k záveru, že by bolo v rozpore s dobrými mravmi pokiaľ by žalovaná titulom Osvedčenia o dedičstve získala výlučné vlastníctvo k nehnuteľnostiam, následne ich predajom získala finančný obnos, nemusela by však spoludedičov uspokojiť. Správne aplikoval § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka a zaoberal sa okolnosťami prípadu v širšom kontexte. Pri strete dvoch základných práv, a to náhrady v peniazoch a právnej istoty, s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti, musí súd rozhodnúť tak, aby, ak je to možné, zostalo zachované z oboch základných práv čo najviac a ak to možné nie je, tak ako v tomto prípade, dať prednosť tomu základnému právu, v prospech ktorého svedčí všeobecná idea spravodlivosti, prípadne iný všeobecný princíp, ako napríklad neminem leadere či zákaz bezdôvodne sa obohacovať a podobne. Podľa názoru dovolacieho súdu sú to práve špecifické okolnosti daného prípadu, ktoré nižšie súdy akceptovali, do svojho rozhodnutia premietli, nepostupovali formalisticky a správne dospeli k záveru, že je namieste poskytnúť ochranu práv žalobcov cez aplikáciu ustanovenia § 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak, aby výsledné rozhodnutie bolo možné vnímať ako spravodlivé z hľadiska vyváženej ochrany základných práv dotknutých osôb. Bolo preto potrebné vyhodnotiť kolíziu princípu právnej istoty s právom na finančnú náhradu za nehnuteľnosti získané dedením, v konkrétnom prípade spočívajúcej v argumentácii žalovanej o neexistencii pôvodných pozemkov a citlivého posúdenia jej rozporu s dobrými mravmi. Bolo preto potrebné sa zaoberať a starostlivo skúmať proporcionalitu zásahu do práva na finančnú náhradu, ku ktorej došlo v konkrétnom prípade a bolo nevyhnutné starostlivo zvážiť dopad takéhoto zásahu v porovnaní s prípadným zásahom do princípu právnej istoty pri nadobúdaní vlastníckeho práva v rámci pozemkových úprav s dobrými mravmi, t. j. zrealizovať test proporcionality a spravodlivosti. V neposlednom rade bolo v predmetnom prípade potrebné vziať do úvahy a v spojení so všetkým uvedeným sa vysporiadať aj s otázkou legitímneho očakávania žalobcov vo vzťahu k postupu a správaniu žalovanej v danej veci, nakoľko súčasťou dobrých mravov je dobrá viera (bona fides) v zmysle poctivosti a mravnej povinnosti splniť záväzok. Ide o morálne kritérium posudzovania správania sa, ktoré má dve stránky - poctivosť vlastnú a zároveň dôveru v poctivosť druhých i vieru v dôveryhodnosť ako takú, pričom stálosť a pravdivosť v sľuboch a dohodách bola už v rímskom práve chápaná ako základ spravodlivosti.

43. V prejednávacom spore je nepochybné, že v dedičskom konaní po poručiteľovi F. I. došlo k uzavretiu dedičskej dohody, ktorej obsah bol jednoznačne, jasne, určito a zrozumiteľne uvedený v Osvedčení o dedičstve z 23. mája 2007 a z obsahového, gramatického a právneho výkladu dedičskej dohody vyplýva, že žalovaná sa voči ostatným spoludedičom zaviazala, že ak za nehnuteľnosti, ktoré získala na základe dedičskej dohody získa určitý finančný alebo naturálny obnos, uspokojí zákonný podiel ostatných dedičov. Zároveň sa zaviazala, že nehnuteľnosti, ktoré v dedičskom konaní nadobudla, neprevedie na iné osoby, ani blízke, bez ich súhlasu a bez toho, aby ich podiel vyplatila podľa obvyklej ceny v čase vykonania prevodu s tým, že lehota na vyplatenie sa stanovuje jeden mesiac od vykonania úkonu, ktorý bude znamenať zmenu vlastníckeho práva. Taktiež je nepochybné, že žalovaná pozemky nadobudla v rámci projektu pozemkových úprav, teda originárnym spôsobom.

44. Pri strete týchto dvoch základných práv, a to náhrady v peniazoch a právnej istoty, s prihliadnutím na všetky rozhodujúce okolnosti, bolo potrebné dať prednosť tomu základnému právu, v prospech ktorého svedčala všeobecná idea spravodlivosti a bola zachovaná dôvera v právo priznané právoplatným súdnym rozhodnutím. Pokiaľ súdy nižších inštancií túto ideu a dôveru zachovali, spočívajú ich rozhodnutia na správnom právnom posúdení sporu.

45. Dovolací súd uzatvára, že odvolací súd správne konštatoval, že keby neexistovalo vlastníctvo pôvodných pozemkov, t. j. tých, ktoré boli obsahom dedičskej dohody, nemohlo by žalovanej vzniknúť

vlastnícke právo k „novým pozemkom“.

46. Vzhľadom na vyššie uvedené, dovolací súd uplatnený dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 CSP nepovažoval za dôvodný, keďže napadnuté rozhodnutie spočíva v správnom právnom posúdení veci.

47. Dovolací súd preto dospel k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

48. Žalobcovia boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 453 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP), preto im dovolací súd proti žalovanej priznal v súlade s § 262 ods. 1 CSP nárok na náhradu trov dovolacieho konania s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

49. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.